

---

*Конвенция за забрана на разработването, производството,
натрупването и използването на химическо оръжие и за
неговото унищожаване¹*

Конвенцията за забрана на химическото оръжие (КЗХО) е разработена от Конференцията по разоръжаване в Женева в периода 1980–1992 г. Генералният секретар на ООН, който е депозитар на Конвенцията, я открива за подписване на 13 януари 1993 г. и още в същия ден тя е подписана от 130 държави, включително и от България. Страната ни ратифицира документа на 29 юни 1994 г. и връчва ратификационните си документи на Генералния секретар на ООН на 10 август 1994г.

От влизането в сила на Конвенцията през 1997 г. това е най-успешният международен договор за разоръжаване, който елиминира цял клас оръжия за масово унищожение. Обхватът на Конвенцията, задълженията на държавите участнички и установеният верификационен режим са прецедент в световната история.

През 2000 г. Народното събрание на Република България приема Закон за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори. С този закон се въвежда забрана за разработване, производство и употреба на химическото оръжие и се определят условията и реда за извършване на дейности с токсичните химически вещества и техните прекурсори, които са предмет на международен контрол в съответствие с Конвенцията.

Организацията за забрана на химическото оръжие (ОЗХО), със седалище в град Хага, Холандия, е изпълнителен орган на Конвенцията за химическите оръжия. Основната роля на ОЗХО е да ръководи глобалните усилия за окончателно и подлежащо на проверка унищожаване на химическите оръжия. Над 96% от всички запаси от химически оръжия, декларирани от притежаващите ги държави, са били унищожени под надзора на ОЗХО. Към настоящия момент в Организацията за забрана на химическото оръжие (ОЗХО) членуват 193 държави, в които живее 98% от световното население. Всички държави, членки на Европейския съюз, са страни по КЗХО. За огромните си усилия организацията е получила Нобеловата награда за мир за 2013 г.

Случаите на употреба на химични агенти срещу хора през последните години предизвикаха сериозна загриженост сред международната общност. Това потвърди

---

¹ <https://www.opcw.org/chemical-weapons-convention>

необходимостта от адаптиране на ОЗХО към предизвикателствата на динамично променящата се среда за сигурност. В тази връзка, проведената през месец юни 2018 г. в седалището на ОЗХО Четвърта специална конференция на страните по Конвенцията осъди най-строгата използваност на химическо оръжие и ги определи като крайно неприемливи и противоречащи на международните норми. В резултат, приетото от Конференцията решение възложи на Генералния секретар на ОЗХО изработването на механизъм за разследване, който да укрепи международния правов режим за пълна забрана на използването на химически оръжия и да засили капацитета на Техническия секретариат на ОЗХО за разкриване на виновните за употреба на химически оръжия. Република България е сред 11-те държави, свикали Специалната конференция, и е съавтор на основния проект на решение, одобрен от Конференцията.

Орган за координация на работата и контрол по изпълнението на КЗХО от Република България и за осъществяване на контролни и разрешителни функции е Междудомствената комисия за експортен контрол и неразпространение на оръжията за масово унищожение към министъра на икономиката.

Министерството на отбраната на Република България е един от основните изпълнители на задълженията по Конвенцията. Ежегодно в Министерството на икономиката се представят данни за наличните токсични химически вещества, използвани за научно-изследователски и защитни цели и включвани в ежегодния доклад на страната. Поддържа се постоянна готовност за проверки от ОЗХО, която контролира спазването на задълженията на съответните държави участнички чрез провеждането на внезапни инспекции на място. Министерството на отбраната предоставя експертни становища по въпроси, отнасящи се до прилагането на КЗХО, и участва с експерти в годишните конференции, конференциите за преглед на текущия напредък в прилагането на Конвенцията и в разработването на национални стратегически документи и планове, свързани с неразпространението на оръжия за масово унищожение на национално и регионално ниво, както и в рамките на НАТО и ЕС.